

A woman wearing a white lace dress with a pink skirt is holding a floral teacup and saucer. The background is a soft, out-of-focus floral pattern.

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΤΟ ΔΑΚΡΥ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ LACRYMA CHRISTI

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ 2

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η τριλογία της διασποράς (ΒΙΒΛΙΟ 2) – Το δάκρυ του Χριστού – Lacryma Christi**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Φιλομήλα Λαπατά
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Δημήτρης Λυμπερόπουλος
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Φιλομήλα Λαπατά, 2020
© Εικόνων εξωφύλλου: Jill Battaglia/Arcangel, Nella/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2020

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2004-2018, 27.000 αντίτυπα
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Απρίλιος 2020

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3324-0
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3325-7

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

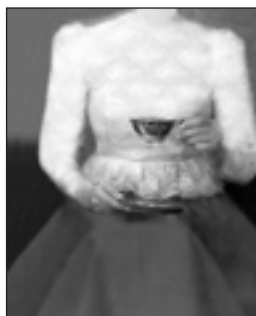
e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΤΟ ΔΑΚΡΥ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ LACRYMA CHRISTI

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ 2

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Εις το όνομα της μητρός, μυθιστόρημα, 2005

Επικίνδυνες λέξεις, μυθιστόρημα, 2007

Η ξυπόλυτη των Αθηνών, μυθιστόρημα, 2010

Η χήρα του Πειραιά, μυθιστόρημα, 2012

Από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Οι Κόρες της Ελλάδας I – Η Επιστροφή, μυθιστόρημα, 2015

Οι Κόρες της Ελλάδας II – Ο Διχασμός, μυθιστόρημα, 2018

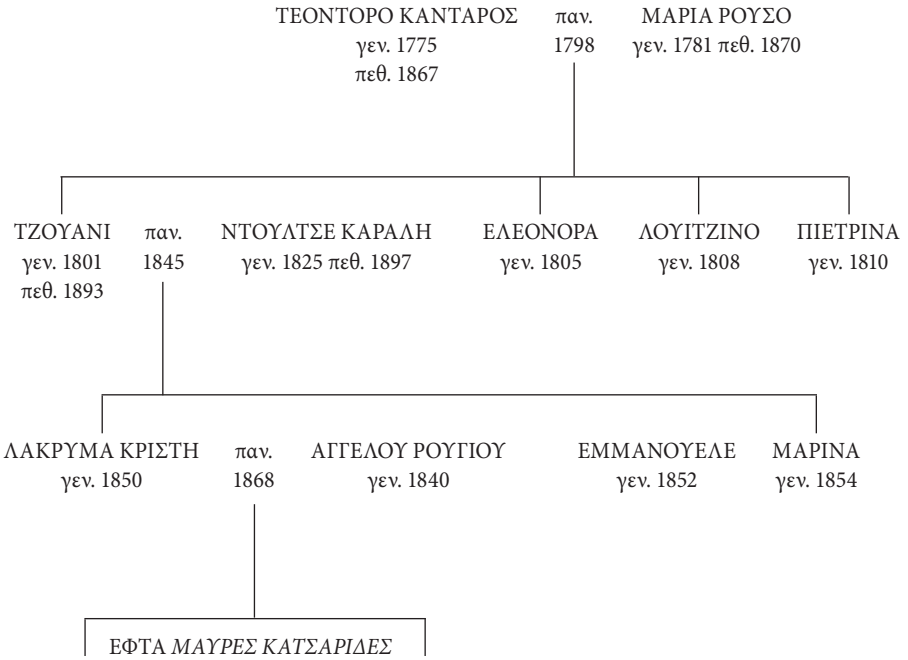
Οι κόρες του νερού, μυθιστόρημα, 2019

*Στον Cesare,
φιλο, σύντροφο, σύζυγο*

Η Σαρδηνία.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΕΝΔΡΟ

Το βιβλίο αυτό είναι μυθιστόρημα. Οποιαδήποτε σύμπτωση με πραγματικά πρόσωπα, ονόματα ή συμβάντα είναι εντελώς τυχαία. Τόποι, πόλεις, δρόμοι, κτίρια, ιστορία της Σικελίας και της Σαρδηνίας είναι πέρα για πέρα αληθινά και αποτέλεσα εκτενούς ιστορικής έρευνας.

Με λένε Λάκρυμα Κρίστη Ρούγιου, όμως, παρά το πομπώδες όνομά μου, το οποίο θα έπρεπε να εμπνέει τουλάχιστον σεβασμό, κρυφά όλοι με αποκαλούν *Maledetta*, δηλαδή κακορίζικη. Το όνομά μου είναι μοναδικό και σημαίνει στα λατινικά «Το δάκρυ του Χριστού». Παράξενο όνομα, βέβαια, για μια γυναίκα της τάξης μου, αλλά δεν υπάρχει τίποτα πάνω μου απλό και συνηθισμένο. Ούτε το παρουσιαστικό μου ούτε ο χαρακτήρας μου και, πάνω απ' όλα, ο ερχομός μου στη ζωή. Το επίθετο Ρούγιου είναι του συζύγου μου, σημαίνει στη γλώσσα της Σαρδηνίας «Κόκκινος» και, όπως αναφέρει η ιστορία της οικογένειάς του, από τα πολύ παλιά χρόνια όλοι οι αρσενικοί στο σόι του, δίχως εξαίρεση καμιά, γεννιούνται με κατακόκκινα μαλλιά και γκριζα μάτια. Οι Ρούγιου ήταν εξαιρετικά περήφανοι επειδή συνέχιζαν κατ' αυτό τον τρόπο την οικογενειακή παράδοση, μέχρι, βέβαια, που μπήκα εγώ στο σόι τους, η *Maledetta*, και τα ανέτρεψα όλα. Η δική μου καταγωγή είναι ελληνική και το πατρικό μου όνομα Κάνταρου. Στο δικό μου το σόι, από όσο μπορούσε να θυμηθεί η γιαγιά μου, η περιβόητη *Μπελμαρί* Κάνταρου, όλοι έχουν επιδερμίδα λευκή, γαλάζια μάτια και ξανθά μαλλιά. Μόνο εγώ, θαρρείς για να τους χαλάσω τη συνταγή της ευγένειας, γεννήθηκα με επιδερμίδα στο χρώμα του παλιού χρυσού, μαύρα μάτια, φρύδια γραμμένα και ίσια κατάμαυρα μαλλιά, τα οποία συνή-

θως στο φως παίρνουν μπλε απόχρωση. Και αυτή η μαυρίλα μου μαζί με το ανάστημά μου, που είναι παραπάνω από το κανονικό για τις γυναίκες της ράτσας μου, με έθεσαν από την πρώτη στιγμή στα απαράδεκτα. Ιδίως η μαύρη ελιά στο μάγουλό μου, για την οποία όλοι στα κρυφά ψιθυρίζουν πως είναι το σημάδι από το φιλί του Διαβόλου.

Εγώ, λοιπόν, από την αρχή υπήρξα ένα μεγάλο λάθος. Όταν γεννήθηκα, χάλασα τη συνταγή της ευγένειας της οικογένειάς μου, γιατί οι αριστοκράτες από κούνια Κάνταροι, δηλαδή ο γοητευτικός πατέρας μου, ο Τζουάνι, και η ωραία εύθραυστη μητέρα μου, η Ντούλτσε –Ιωάννης και Γλυκερία, δηλαδή, στα ελληνικά–, και οι δυο τους κατάξανθοι και γαλανομάτηδες, απέκτησαν έπειτα από πολλές άκαρπες προσπάθειες και αποτυχίες, όπως ονόμαζαν τότε στην αριστοκρατική γλώσσα τις αποβολές, πρωτότοκη κόρη εμένα, την απαράδεκτη, και αυτή τη συμφορά δεν μπόρεσε να την αντέξει το αρχοντιλίκι τους. «Μαυροτσούκαλο» με αποκάλεσε και η οικονόμος μας, η τσία* Αντιόγα Πιντίου, μόλις με είδε εξαμηνίτικη κι ετοιμοθάνατη στα σπάργανα, και, επειδή τελικά δεν τα τίναξα, αλλά έζησα μόνο και μόνο για να βασανίζω την οικογένειά μου, όπως υποστήριζε, αμέσως με κατέταξε στα παράξενα και ανυπόφορα της ζωής. Σ' αυτά που, όταν τα συναντάς στον δρόμο σου, κάνεις τον σταυρό σου, φτύνεις τον κόρφο σου και γυρίζεις από την άλλη μεριά το κεφάλι για να μην τραβήξεις πάνω σου τη γρουσουζιά. Μια

* Στα σαρδηνιακά, *tzia*: κυρία. Προσφώνηση της διαλέκτου της Σαρδηνίας για γυναίκες όχι ευγενούς καταγωγής.

τιμωρία υπήρξα εγώ για τους ωραίους αριστοκρατικούς γονείς μου. Μια κατάρρα. Ένα στίγμα. Αυτό ήμουν! Και σαν να μην έφθαναν όλα αυτά, αργότερα, αφού είχα περάσει διάφορες περιπέτειες που με σημάδεψαν ανεπανόρθωτα, παντρεύτηκα τον άρχοντα* Άγγελου Ρούγιου –οιοπαραγωγό, παρακαλώ–, ο οποίος, προσπαθώντας να αποκτήσει τον πολυπόθητο γιο, μου έσπειρε εφτά κόρες, όλες μαυροτσούκαλα όπως κι εγώ, και χάλασε έτσι οριστικά η συνταγή της κόκκινης μοναδικότητας του σογιού του. Εφτά *Μαύρες Κατσαρίδες* ονόμασε ο Άγγελου Ρούγιου τις κόρες του πάνω στην απογοήτευσή του. Εφτά!

Λοιπόν, ο αριθμός εφτά, εκτός του ότι είναι ο ιερός αριθμός του σύμπαντος, είναι και ο δικός μου αγαπημένος αριθμός. Εφτά τα θανάσιμα αμαρτήματα. Εφτά τα Θαύματα του Κόσμου. Εφτά θάλασσες κι εφτά ουρανοί. Εφτά οι μέρες της βδομάδας. Εφτά νότες του πενταγράμμου. Εφτά οι πλανήτες του ηλιακού συστήματος. Σε εφτά μέρες συντελέστηκε η δημιουργία του κόσμου. Κάθε εφτά μέρες η Σελήνη μπαίνει σε νέα φάση. Και στην Καινή Διαθήκη ο Χριστός, του οποίου έχω και το όνομα των δακρύων, μας προτρέπει να συγχωρούμε «εβδομηκοντάκις επτά». Αχ, και τι δύναμη χρειάστηκε εγώ για αυτό το τελευταίο! Εφτά κόρες έκανα, λοιπόν. Εφτά θανάσιμα αμαρτήματα. «Σαν τις επτά πληγές του Φαραώ», έλεγε η νάνη** Πασκέντα Μάνκα σε σπάνιες στιγμές ειλικρίνειας. Κόρες ατίθασες, γλωσσούδες, περήφανες και άγριες,

* Στα σαρδηνιακά, Arconte: τίτλος ευγενείας για κυρίους.

** Στα αγγλικά, nanny: γκουβερνάντα, τροφός, παραμάννα.

ακριβώς όπως κι εγώ. Σαν να τις γέννησα μόνη μου και ο Ρούγιου να μην είχε καμία σύμπραξη στη σύλληψή τους. Όμως, τι να πεις για τα καπρίτσια της ζωής; Τίποτα δεν είναι τυχαίο.

«Δεν υπάρχει σύμπτωση στο σύμπαν, μόνο ένα μεγαλειώδες σχέδιο!» ισχυριζόταν η αλαφροϊσκιωτη θεία Ροζάλμπα, και εγώ, ύστερα από όσα πέρασα, αναρωτιέμαι αν η εκπαίδευσή μας τελειώνει ποτέ σε αυτό τον κόσμο.

Και τώρα, καθώς τα πάθη έχουν πια ησυχάσει, γυρίζω με τον νου μου πίσω στις μνήμες και κοιτάζω τους ανθρώπους που με επηρέασαν και τις συνθήκες που έφτιαξαν τη ζωή μου, φέρνοντάς με ως εδώ.

Γεννήθηκα το 1850 στη Σαρδηνία, ένα νησί που έχει έναν περίεργο άγριο αέρα και κατοικείται από μια ράτσα ανθρωπών κοντών, δραστήριων και θαρραλέων, των οποίων οι μυστηριώδεις ρίζες είναι ανεξιχνίαστες. Όταν κοιτάζω πίσω στη δική μου αρχή, βλέπω πως ήταν κάθε άλλο παρά συνηθισμένη...

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
(1850-1865)

FORSE VIVERE ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ
É SOLO QUESTO ΜΟΝΟ ΑΥΤΟ ΙΣΩΣ

Lo sciacquio di un'onda Το μουρμούρισμα ενός κύματος
 che rinfresca που δροσίζει
 il verde velluto το βελούδινο πράσινο
di un sasso muschiato. στα βρύα μιας πέτρας.
 Una sabbia dorata, Μια χρυσή αμμοδιά
 lambita που μόλις την άγγιξε
da una bianca spuma. ο άσπρος αφρός.
Il grido di un gabbiano Η κραυγή ενός γλάρου
 sul pelo dell'acqua. στην επιφάνεια του νερού.
 Tutto in me è pace. Εντός μου ειρήνη.
 Forse Ίσως
 vivere è solo questo. ζωή είναι μόνο αυτό.
Il mio cuore e il mare, Η καρδιά μου και η θάλασσα,
 una barca sulla vita στη ζωή μια βάρκα
 verso l'infinito. προς το άπειρο.

AMALIA PUTZU

ΤΟ ΘΑΥΜΑ

Η γρια-Πεπέντα, που την είχε ξεχάσει ο Χάρος και είχε ξεμείνει στη ζωή από ένα καπρίτσιο του, ίσιωσε την καμπουρίτσα της και, πριν περάσει στην κάμαρα, αναστέναξε κι έστρωσε με τα αδύναμα από τα αρθρικά χέρια της τον άσπρο γιακά πάνω στο βαμβακερό καφέ φόρεμά της. Η κίνηση αυτή, που η γρια έκανε πάντα αυτόματα όταν ήταν ταραγμένη, κατάφερε να καλμάρει λίγο τα τεντωμένα νεύρα της. Μέσα στο δωμάτιο η αγαπημένη της δόνα* Ντούλτσε Κάνταρου, ξαπλωμένη στο μεγάλο κρεβάτι, με τα κάτασπρα πόδια της σφιγμένα, ίδρωνε από την αγωνία να μπορέσει να κρατήσει στην κοιλιά της λίγο ακόμα το έμβρυο το οποίο με τόσο κόπο είχε αυτή τη φορά καταφέρει να μεγαλώσει για έξι ολόκληρους μήνες στη λεπτεπίλεπτη μήτρα της. Όμως, η προσπάθεια μαζί με τον ολοένα αυξανόμενο φόβο για το αναπόφευκτο, δηλαδή να χάσει και αυτό το παιδί έπειτα από τρεις αποτυχίες στο παρελθόν και να απογοητεύσει για άλλη μια φορά τον σύζυγό της, άρχοντα Τζουάνι Κάνταρο, της έφεραν στιγμιαίο ίλιγγο. Μέ-

* Στα ισπανικά, doña: κυρία.

σα στην απελπισία της και με δάκρυα στα μεγάλα γαλάζια μάτια της, έψαξε με το βλέμμα τον γιατρό don* Σεμπαστιάνο Μερέα. Από τη σοβαρή έκφραση του προσώπου του κατάλαβε ότι οι πιθανότητες να γεννηθεί ζωντανό το εξαμηνίτικο βρέφος της ήταν ελάχιστες και αβέβαιο αν στο τέλος θα έβγαινε και η ίδια ζωντανή από αυτό τον εφιάλτη. Ξεχνώντας την ευπρέπεια που της επέβαλλε η τάξη της, άρχισε να κλαίει με λυγμούς. Η γρια-Πεπέντα από την άλλη άκρη του δωματίου πλησίασε στο κρεβάτι όσο πιο γρήγορα της επέτρεπαν τα πονεμένα πόδια της.

«Μην κλαις, καλή μου. Όλα θα πάνε καλά. Η Πεπέντα είναι εδώ, κοντά σου», είπε με αγάπη στην ετοιμόγεννη που την είχε μεγαλώσει η ίδια από βρέφος.

Και όχι μόνο την Ντούλτσε, αλλά και τα αδέρφια της, τον κατεργάρη Μικέλι και την αλαφροϊσκιωτη Ροζάλμπα. Και όπως συχνά συνέβαινε τώρα τελευταία, οι αναμνήσεις από τα παλιά όρμηξαν απροσκάλεστες στον παραζαλισμένο νου της γριάς νάνης.

Έτσι δύσκολα ελευθερώνονταν όλες οι γυναίκες στο σόι των Καράληδων δίχως εξαίρεση καμιά.

Το κύτταρο φταίει, αποφάσισε η γρια-Πεπέντα, γιατί και η συγχωρεμένη δόνα Αλένη Κάραλη, η μάνα της Ντούλτσε, στην πρώτη εγκυμοσύνη της, στον γιο της τον Μικέλι, είχε κλείσει τον δέκατο μήνα γκαστρωμένη, και δεν έλεγε νά 'ρθει η ευλογημένη ώρα να ελευθερωθεί, η δύστυχη. Κοιλοπονούσε μια βδομάδα ολόκληρη, μέχρι που στο τέλος αναγκάστη-

* Στα ισπανικά, Don: τίτλος ευγενείας για κυρίους.

καν να της ανοίξουν την κοιλιά στα δυο σαν καρπούζι για να τον βγάλουν από μέσα, γιατί είχε σκαλώσει στα σπλάγχνα της και δεν έλεγε να ξεκολλήσει από εκεί, ο αφιλότιμος. Έτσι κατεργάρης παρέμεινε, ακόμα κι όταν μεγάλωσε, και όλο σε μπελάδες έβαζε την οικογένειά του. Ήταν τόσο αγγελικά όμορφος, ώστε του έδωσαν το όνομα του αρχαγγέλου Μιχαήλ, ο οποίος συμβολίζει την αγάπη και τη γνώση και μοιάζει περισσότερο στον Θεό, όπως λένε οι πολύξεροι. Όχι, δηλαδή, πως ο Μικέλι έμοιαζε στον Θεό! Άπαπα, το αντίθετο! Με τις αταξίες και τις κατεργαριές του έφερνε σε απόγνωση όλους στο σπίτι, και μάλλον με τον... Διάβολο έμοιαζε.

Αμέ πάλι στη δεύτερη εγκυμοσύνη της, στην κόρη της, την Ντούλτσε, δεν πρόλαβε η Αλένη Κάραλη να κλείσει τους οχτώ μήνες γκαστρωμένη, και άρχισαν οι πόνοι πριν την ώρα τους, ημέρα Κυριακή, και οι φωνές της αγωνίας της έφτασαν μέχρι πέρα στη συνοικία της Βιλανόβα, εισέβαλαν στην εκκλησία του Σάντο Ντομένικο και ξεσήκωσαν όλο το εκκλησίασμα. Τα αναμμένα κεριά έσβησαν από μόνα τους, και οι παρευρισκόμενοι έπαιρναν όρκο πως είδαν τα αγάλματα των αγίων να δακρύζουν. Πήραν όλοι τότε τρομάρα μεγάλη, γιατί τα ξεφωνητά της Αλένης τούς θύμισαν εκείνα τα άλλα που ακούγανε παλιά, τον καιρό της ισπανικής κατοχής, όταν στην ίδια εκκλησία είχε εγκατασταθεί για τέσσερις σχεδόν αιώνες η Ιερά Εξέταση και η αγωνία από τα μαρτύρια των δεκάδων αθώων είχε αποτυπωθεί πάνω στους τοίχους και στις αγιογραφίες. Βέβαια, οι Ισπανοί είχαν φύγει, τελικά, από τη Σαρδηνία το 1720, αλλά, όπως οι Σάρδοι είχαν υιοθετήσει πολλές από τις παραδόσεις, τα κουστούμια, τη γλώσσα, ακόμα

και τον ισπανικό τρόπο ζωής, κάποιοι ντόπιοι είχαν υιοθετήσει και τον φανατισμό τους και ήταν πρώτοι και καλύτεροι στις θρησκευτικές διαμάχες για το ποιος Θεός είναι ο πραγματικός. Και να πεις πως είχανε να μοιράσουν τίποτα, οι αφιλότιμοι; Χριστιανοί ήταν οι περισσότεροι, αλλά υπήρχαν και οικογένειες Εβραίων και μερικοί μουσουλμάνοι που είχαν ξεμείνει σε εκείνα τα μέρη από την οθωμανική κατοχή. Σε έναν Θεό πίστευαν όλοι. Διαφορετικές θρησκείες, χωρισμένες ζωές, αλλά εκείνο τον καιρό όλοι μοιράζονταν την ίδια απόγνωση. Όμως, δυστυχώς, οι φανατισμένοι Καθολικοί δεν το έβλεπαν αυτό, γιατί φαίνεται πως στα θέματα της θρησκείας όλοι πιστεύουν ότι οι ίδιοι μόνο έχουν δίκιο και όσοι διαφωνούν μαζί τους έχουν άδικο, και στο όνομα του Θεού οι άνθρωποι έχουν διαπράξει τα μεγαλύτερα εγκλήματα στην Ιστορία. Αλλά η δόνα Αλένη, καθώς ουδόλως ενδιαφερόταν για τις θρησκευτικές διαμάχες εκείνη την ώρα της δυστοκίας της, συνέχιζε να ξεφωνίζει μέχρις ότου ο σύζυγός της, ο λεβέντης Νικολό Κάραλης, δεν άντεξε τις φωνές της, που ξεσήκωναν και πεθαμένους, και διέταξε τον γιατρό, φερμένο άρον άρον από το κοντινό νοσοκομείο Σαν Τζιοβάνι ντι Ντίο, να της κόψει την κοιλιά και να βγάλει το βρέφος, κι ας ήταν πριν την ώρα του, για να τελειώνει το πάλεμά της, δηλαδή. Αλλά δεν πρόλαβαν, γιατί πάνω στο σφίξιμο να την η κόρη ξεμυτάει, κομμάτι πρόωρη, βέβαια, αλλά κάτασπρη, γαλατένια και ξανθιά, και μείνανε όλοι άφωνοι από την ομορφιά και τη γλύκα της. Για αυτόν τον λόγο την ονόμασαν κατόπιν Γλυκερία, αλλά στη γλώσσα της Σαρδηνίας τη φώναζαν Ντούλτσε. Στην τρίτη και τελευταία εγκυ-

μοσύνη της Αλένης Κάραλη, Ελένης δηλαδή στα ελληνικά, όλα πήγανε από την αρχή τόσο καλά, ώστε τρόμαξαν από την πολλή καλοσύνη, κι ήταν όλοι στο σπίτι με καθημερινές προσευχές και γονατίσματα στον Σάντο Εφίζιο για να ελευθερωθεί η γκαστρωμένη γρήγορα. Στο τέλος, για να έχουν τον άγιο με το μέρος τους, έταξαν να δώσουν και το όνομά του στο βρέφος: Εφίζιο, αν ήταν αγόρι, Εφίζια, αν γεννιόταν κορίτσι. Όμως, άλλο ήθελε το πεπρωμένο, γιατί η Αλένη έναν μήνα πριν την ώρα της ξύπνησε χάραμα από όνειρο σημαδιακό. Δεν θέλησε να ξυπνήσει τον άντρα της, που κοιμόταν του καλού καιρού δίπλα της. Τρομαγμένη βγήκε στον κήπο για να συνεφέρει από την ταραχή και να πάρει μερικές παραπανίσιες ανάσες. Ήταν Μάης και είχαν αρχίσει ήδη οι ζέστες. Έμεινε για λίγο ακίνητη στη σιωπή της νύχτας και, ότι ήταν έτοιμη να γυρίσει στο σπίτι, εκεί μέσα στον ροδώνα έσπασαν ξαφνικά τα νερά. Η Αλένη Κάραλη διπλώθηκε στα δύο από τους πόνους και δεν πρόλαβε ούτε βήμα να κάνει. Γέννησε ολομόναχη καταγής, μέσα στα τριαντάφυλλα, ένα κοριτσάκι που μόλις ανάσαινε, τόσο παράξενα όμορφο, ώστε, καθώς το απέθεσε πάνω στα ρόδα και είδε εκείνη ακριβώς τη στιγμή την αυγή να χαράζει, το ονόμασε Ροζάλμπα, για να μην το αφήσει να πεθάνει δίχως όνομα, πράγμα το οποίο εθεωρείτο μεγάλη αμαρτία. Όμως, το νεογνό αρπάχτηκε από τη ζωή, γιατί, βέβαια, με τέτοιο όνομα –Ροδαυγή– ήταν ανεπίτρεπτο να πεθάνει. Εκείνο το μισοπεθαμένο βρέφος μεγάλωσε κι έγινε κατόπιν μια πανέμορφη κοπέλα, αλαφροϊσκιωτη κι εντελώς ασυνήθιστη, η οποία δεν έπαψε να δημιουργεί προβλήματα στην οικογένειά της με την αλ-

λόκοτη συμπεριφορά της, κι έλεγαν τότε πως για την ιδιαιτερότητα της μικρής έφταιξε το ότι δεν της έδωσαν το όνομα του Σάντο Εφίζιο, όπως το είχανε τάξει. Όμως, ποιος μπορεί να πει με σιγουριά τι φταίει για τα παράξενα του κόσμου;

Κι εκείνη, η Πεπέντα, μεγάλωσε και τα τρία παιδιά των Καράληδων σαν τα παιδιά που η ίδια δεν θα αποκτούσε ποτέ, και δεν υπήρχε τίποτα καλύτερο για εκείνα από την αφράτη αγκαλιά της, και αυτό, μόνο αυτό, ήταν αρκετό για να της συγχωρεθούν οι αμαρτίες. Αχ, είχε πολλές από δαύτες, γιατί η Πεπέντα εκείνα τα παλιά χρόνια ήταν μια όμορφη Καλιαριτάνα, από μικρή στο αρχοντικό και στην υπηρεσία των Καράληδων, και αργότερα, όταν μεγάλωσε, και στο κρεβάτι του Νικολό Κάραλη! Ε, ναι... Αυτό, βέβαια, τότε ήταν γνωστό σε όλους, όμως έκαναν πως δεν το είχαν πάρει χαμπάρι, γιατί έτσι ήταν η τάξη των πραγμάτων εκείνα τα χρόνια. Η γυναίκα του Κάραλη, η δόνα Αλένη, ήταν η μόνη που δεν είχε αντιληφθεί ότι η Πεπέντα ήταν αγαπητικιά του άντρα της. Έτσι επέμενε με πείσμα η ίδια στους πνιχτούς καβγάδες τους, όταν αργότερα βγήκαν όλα στη φόρα δηλαδή, γιατί πάντα ο ενδιαφερόμενος μαθαίνει τα νέα τελευταίος. Αυτό ήταν και που τη σκότωσε, τελικά: η γνώση. Ήταν τέτοια η σύγχυσή της, ώστε της ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι, γιατί, ως γεννημένη αρχόντισσα, η ευπρέπεια δεν της επέτρεπε να ξεφωνίσει, να καταραστεί τον άπιστο υποκριτή που είχε την αμορόζα* μέσα στο ίδιο της το σπίτι ή να ξεμαλλιάσει τη βρόμα και να την πετάξει στον δρόμο. Έτσι ακριβώς ήθελε να κάνει η Αλένη Κάραλη, όμως κρα-

* Στα ιταλικά, amorosa: ερωμένη.

τήθηκε για να μην την ακούσουν οι υπηρέτες και της πέσει η μύτη. Πάνω στη σκασίλα της, αντί να περάσει γενεές δεκατέσσερις τον Κάραλη και να ξεθυμάνει, έπαθε αποπληξία κι έμεινε ένα σάψαλο στο κρεβάτι, δυο χρόνια κατάκοιτη μέχρι να της βγει η ψυχή. Τι κατάλαβε, η ευλογημένη, από το πολύ το «καθωσπρέπει»; Και βέβαια, η Πεπέντα τη φρόντισε, ποιος άλλος; Την περιποιήθηκε και την ξεσκάτισε, ενωμένες οι δυο τους σε έναν φαύλο κύκλο μέχρι τέλους, στο μίσος της Αλένης, από τη μια μεριά, και στα παρακάλια της Πεπέντας να τη συγχωρέσει, από την άλλη. Κι ας μην έφταιγε εκείνη, γιατί τότε τα πράγματα ήταν αλλιώς και δεν περνούσε τίποτε από το χέρι της, αφού η ίδια ήταν ιδιοκτησία του Νικολό Κάραλη κι έπραττε καταπώς όριζε εκείνος. Η Πεπέντα δεν μπορούσε να πει «όχι» στον αφέντη και ξάπλωνε μαζί του από ανάγκη, αλλά πέρασε ωραία στην αγκαλιά του, για να λέμε και του στραβού το δίκιο. Ήταν λεβέντης και όμορφος ο Κάραλης, και ήξερε πώς να φέρνει βόλτα τις γυναίκες. Και η Πεπέντα ανταποκρινόταν στα χάδια του και το φχαριστιότανε με την ψυχή της, όχι σαν τη δόνα Αλένη. Η αρχόντισσα, παρ' όλες τις αγάπες και τα κουραφέξαλα, τάχα, θεωρούσε καθήκον της να ξαπλώνει με τον άντρα της – ακούς εκεί καθήκον! Γι' αυτό και ο Νικολό Κάραλης μοιραζόταν μ' εκείνην το κρεβάτι του και –«Αχ, Πεπέντα, εσύ με ανασταίνεις!»– ξημερωνόταν με αναστεναγμούς μέσα στην αγκαλιά της. Τον Κάραλη δεν τον ενδιέφερε τι θα πει ο κόσμος, γιατί ήταν άντρας κι έκανε το δικό του, παρά το πείσμα της γυναίκας του, που ζηταγε και τα ρέστα από πάνω, κι ας ήταν η ίδια η οποία λίγο μετά τον γάμο ήθελε ξεχωριστή κρεβατοκάμαρα, γιατί, λέει, την ενοχλούσαν τα ρο-

χαλητά του – δεν έλεγε καλύτερα ότι την ενοχλούσε η παγωμάρα της. Αλλά έτσι είναι οι πλούσιες αρχόντισσες. Τις μεγαλώνουν από μικρές με τέτοιον τρόπο, ώστε να θεωρούν τη σάρκα αμαρτωλή, και αφήνουν τον έρωτα για τους φτωχούς που δεν έχουν, οι άμοιροι, και τίποτε άλλο να παρηγορηθούν για τη φτώχεια τους. Όμως, η γρια-Πεπέντα γνωρίζει πολύ καλά ποιες από αυτές τις κυράδες το κάνουν και το φχαριστιούνται, κι ας λένε το αντίθετο, οι υποκρίτριες. Αρκεί να πάει κανένας στην εκκλησία μεσοβδόμαδα και να δει ποιες απαγγέλλουν γονατιστές εκατό «Αβεμαρίες» μονοκοπανιά και ποιες εξομολογούνται κάθε δυο και τρεις, κάνοντας μετάνοιες μέχρι κάτω στο πάτωμα, ενώ με τα άσπρα δαντελένια μαντιλάκια μαζεύουνε τα κροκοδείλια δάκρυα, ψάλλοντας το «*Ora pro nobis*».* Και κατόπιν, στο σπίτι, αρχίζουν τις νηστείες και, προπαντός, τις πλύσεις στο φύλο τους με καυτά νερά και ξίδια, για να καθαρίσουν, τάχα μου, το μέρος όπου τις άγγιξε ο Σατανάς. Δεν λένε καλύτερα το πέος! Του αλλάξανε και το όνομα, οι αφιλότιμες, Σατανά το ονομάζουνε τώρα στην αριστοκρατική γλώσσα! Στο τέλος από τις συνεχείς πλύσεις καταστρέφουνε τα γεννητικά τους όργανα και κατόπιν αναρωτιούνται γιατί δεν πιάνουν παιδιά. Αχ, αχ, ο έρωτας, ο σατράπης! Η Πεπέντα δεν μπόρεσε ποτέ να του πει: «όχι»! Και τα παιδιά του Νικολό και της Αλένης η ίδια τα μεγάλωσε και τα τρία. Τα πανέμορφα παιδιά τους, τον Μικέλι, την Ντούλτσε και τη Ροζάλμπα. Μάνα τούς στάθηκε και, προπαντός, τα αγάπησε σαν δικά της. Και το «ευχαριστώ» ποιο ήταν;

* Στα λατινικά: Προσευχήσου για μας.

«Την κατάρα μου να 'χεις, αμαρτωλή! Να καείς στην Κόλαση, παλιογύναικο!» ήταν τα τελευταία πνιχτά λόγια της ετοιμοθάνατης.

Ούτε τότε φώναξε, η αφιλότιμη, ευπρέπεια δηλαδή μέχρι και στον θάνατο! Όμως, η Πεπέντα τη συγχώρεσε για όλο εκείνο το υπερβολικό μίσος και τις κατάρες, γιατί οι αμαρτωλοί είναι πολύ πιο επιεικείς από τους αναμάρτητους. Αλλά τι να πεις και τι στο καλό τής ήρθε και τα θυμήθηκε όλα αυτά τα γρουσουζικά σήμερα που έχουν και γεννητούρια, Μαντόνα μου!

Η γρια-Πεπέντα αναστενάζοντας έστρεψε την προσοχή της στο ανάστατο κρεβάτι. Η αγαπημένη της Ντούλτσε, με την εύθραυστη υγεία και τους ευαίσθητους πνεύμονες, ανάμεσα στις κοφτές ανάσες και στην προσπάθεια να πάρει αέρα, που δυσκόλευε περισσότερο η αφόρητη ζέστη εκείνης της αυγής της 7ης Αυγούστου του 1850, είχε τώρα αφήσει κατά μέρος την αριστοκρατική συμπεριφορά και ξεφώνιζε από τις ωδίνες.

«Βγάλ' το, γιατρέ, να πάρει ο Διάβολος! Δεν αντέχω άλλο, βγάλ' το!» της ξέφυγε, ξεχνώντας την ευπρέπεια που ήταν δεύτερη φύση της.

Ο δον Σεμπαστιάνο Μερέα, με σηκωμένα τα μανίκια της λευκής ποδιάς του, καθώς έβγαζε τα εργαλεία από τη μαύρη δερμάτινη τσάντα του, γύρισε ξαφνιασμένος και κοίταξε τη γυναίκα που αγωνιούσε πάνω στο κρεβάτι. Δεν ήθελε να πιστέψει ότι εκείνες οι βλαστήμιες έβγαιναν από το στόμα της δόνας Ντούλτσε Κάνταρου. Από την πείρα του τόσα χρόνια γιατρός ήξερε ότι οι γυναίκες πάνω στη γέννα

λένε πολλά παράξενα και κάνουν χειρότερα: Κατουριούνται και λερώνονται με τις ακαθαρσίες τους και βρίζουν και καταριούνται τους άντρες τους, που τις γκάστρωσαν, και άλλα ανομολόγητα. Όμως, εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσε να πιστέψει ότι τούτες οι φράσεις έβγαιναν από το στόμα της ωραίας αρχόντισσας. Για άλλη μια φορά έμεινε αμήχανος μπροστά στην ομορφιά της. Είδε την ωραία γυναίκα ξαπλωμένη στο κρεβάτι, τα ξανθά μαλλιά ξέπλεκα πάνω στο μαξιλάρι, τα γαλάζια μάτια να χύνουν φωτιές, το απαλό στόμα κατακόκκινο από τις δαγκωματιές και τα θαυμάσια κατάλευκα πόδια της ανοιγμένα εκεί μπροστά του, μέχρι που ξεχώρισε το φύλο της κι έκλεισε τα μάτια ζαλισμένος. Ήταν από χρόνια ο οικογενειακός τους γιατρός. Όμως, ήταν η πρώτη φορά που έβλεπε την ωραία Ντούλτσε Κάνταρου δίχως τη μάσκα της καλής συμπεριφοράς. Σκέφτηκε πως οι άνθρωποι μόνο στις δύσκολες ώρες δείχνουν τον πραγματικό χαρακτήρα τους. Άφησε τις σκέψεις για αργότερα και γύρισε στην ετοιμόγεννη. Ήταν από τις χειρότερες περιπτώσεις της καριέρας του. Όχι γιατί του έλειπαν οι γνώσεις και η πείρα. Εξάλλου, τόσες ιατρικές σπουδές είχε κάνει στο Παρίσι και το Λονδίνο, και δεν ήταν τυχαίο το γεγονός ότι είχε γίνει διευθυντής του νοσοκομείου Σαν Τζιοβάνι ντι Ντίο, του πρώτου της πόλης από το 1704. Όμως, αυτή τη φορά ήταν μπλεγμένος στην υπόθεση ο άρχοντας Τζουάνι Κάνταρος, και ήταν η γυναίκα του αυτή η αρχόντισσα η οποία, έχοντας μόλις συμπληρώσει τον έκτο μήνα της εγκυμοσύνης της, έχανε κατά πάσαν πιθανότητα το έμβρυο το οποίο με τα δικά του γιατροσόφια είχε κατορθώσει να κρατήσει

στη μήτρα της για έξι ολόκληρους μήνες. Ήταν καλύτερα να μη δυσχεραστεί κανένας τον Κάνταρο, αυτό τουλάχιστον του έλεγε η πείρα του.

Η πόρτα άνοιξε μαλακά και η τσία Αντιόγα Πιντίου, η οικονομός του αρχοντικού, πέρασε μέσα στην κάμαρα, με την εκπληκτική ικανότητά της να βρίσκεται πάντα παρούσα τη στιγμή που είχαν την ανάγκη της. Με μια γρήγορη ματιά, εκτιμώντας την κατάσταση, γύρισε στον δον Σεμπασιάνο Μερέα.

«Φέρνω ζεστό νερό και καθαρά πανιά, γιατρέ», είπε με τη συγκρατημένη φωνή της και άφησε να περάσουν μέσα οι δυο καμαριέρες με κουβάδες γεμάτους νερό που άχνιζε.

«Μείνετε, σας παρακαλώ, να με βοηθήσετε», την παρακάλεσε ο γιατρός, γιατί η γρια-Πεπέντα μέσα στην ταραχή της εκτός από χάρδια και γλυκόλογα στην ετοιμόγεννη δεν ήταν σε θέση να προσφέρει τίποτε άλλο.

Όμως, και μόνο η παρουσία της γριάς ήταν αρκετή για να δώσει ανακούφιση στη δόνα Ντούλτσε. Ο γιατρός Σεμπασιάνο Μερέα έπνιξε έναν αναστεναγμό και πλησίασε στο κρεβάτι.

«Να τη σώσεις, Σεμπασιάνο!» είχε διατάξει μόλις λίγο νωρίτερα ο Τζουάνι Κάνταρος. «Αν είναι αγόρι, προσπάθησε να σώσεις και το παιδί, αλλιώς...» ετοιμάστηκε να συνεχίσει, αλλά δεν αποτέλειωσε τη φράση του. Την άφησε έτσι να αιωρείται ανάμεσά τους καταδικαστική.

Μόνο αρσενικά, λοιπόν, άξιζαν την προσπάθεια για να σωθούν, αλλιώς...

«Θα κάνω ό,τι μπορώ... και ό,τι θέλει ο Θεός!» του είχε

απαντήσει ψυχρά και τυπικά ο γιατρός Σεμπασιάνο Μερέα, και τώρα μόνο τον Θεό καλούσε για βοήθεια.

Η Ντούλτσε Κάνταρου, μισογερμένη στην αγκαλιά της γρια-Πεπέντας, ένιωθε να της ξεριζώνονται τα σωθικά. Ήθελε να φωνάξει και να βλαστημήσει και να καταραστεί τον κόσμο όλο, γιατί το πιο φυσιολογικό πράγμα, μια εγκυμοσύνη κι ένα παιδί, ό,τι για κάθε γυναίκα ήταν δικαίωμα ανατίρητο δηλαδή, για εκείνη, την Ντούλτσε Κάνταρου, ήταν απαγορευμένο. Σαν να ζήταγε από τη ζωή να της κάνει χάρη κι έπρεπε να παρακαλέσει πολύ και να βάλει σε κίνδυνο ακόμα και την ίδια τη ζωή της. Και δεν έφτανε μόνο αυτό, αλλά έπρεπε να ανεχτεί την κριτική του κοινωνικού τους περιγυρου, γιατί το να μην μπορεί να κάνει παιδιά εκείνους τους καιρούς σήμαινε ολοκληρωτική ατίμωση.

«Είναι στέρφα!» έλεγαν όλοι στον κύκλο τους με κρυφή ευχαρίστηση. «Μη ζηλεύετε τα καλά της, την ομορφιά της και τον πλούσιο γάμο της. Τι να τα κάνει, αφού είναι στέρφα;»

Κι έπρεπε με χαμόγελα να υπομένει τα υποτιμητικά βλέμματα των φιλενάδων της, γιατί είχαν ήδη από δυο τρία παιδιά η καθεμιά τους, ενώ εκείνη κανένα. Και τα χρόνια περνούσαν, και όλο και περισσότερο αισθανόταν στο πετσί της την ανυπομονησία του Κάνταρου ο οποίος ήθελε να κάνει τον γιο, για να συνεχίσει το όνομα της οικογένειας και να γίνει ακριβώς όπως κι εκείνος και όπως όλοι οι Κάνταροι των περασμένων γενεών –ανάθεμά τους!– αυταρχικός, δεσποτικός, αδιάλλακτος, ισχυρογνώμων και άλλα πολλά. Και να την τώρα, η ίδια μια σκέτη αποτυχία για άλλη μία φορά. Αυτή, που την είχε παντρευτεί ο Κάνταρος από έρωτα μεγάλο

και ήταν είκοσι χρόνια μικρότερή του, τον είχε τελικά εξαπατήσει, αφού δεν μπορούσε να κάνει παιδιά, ενώ ο ίδιος είχε σπείρει δεξιά κι αριστερά στις διάφορες αμορόζες μιση ντουζίνα μπάσταρδα που του έμοιαζαν εκπληκτικά, και, όταν η Ντούλτσε τα συναντούσε στον δρόμο, γιατί αυτά βέβαια δεν κρύβονται, αισθανόταν θυμό και ντροπή μεγάλη. Ε, λοιπόν, το ότι δεν είχε καταφέρει να τεκνοποιήσει ακόμα ίσως ήταν τιμωρία σταλμένη από τον Θεό για τα μπάσταρδα. Και με όλες αυτές τις δυσάρεστες σκέψεις η δόνα Ντούλτσε Κάνταρου ένωσε να μισεί αυτό το κομμάτι κρέας που ήθελε να βγει από μέσα της πριν την ώρα του και να την καταδικάσει ακόμα μια φορά στην περιφρόνηση της τάξης τους και στον θυμό του Τζουάνι. Όμως, οι πόνοι τώρα δυνάμωναν, και η ωραία γυναίκα δεν μπορούσε να κρατηθεί άλλο. Ανάμεσα στα τεντωμένα πόδια της είδε τον γιατρό με τα μανίκια ανεβασμένα στους αγκώνες κι ένωσε το χέρι του να ψαχουλεύει τα σωθικά της, αλλά δεν την ένοιαζε πια. Δίπλα της η γρια-Πεπέντα τής κρατούσε σφιχτά το χέρι και –«Σφίξου, πιπία* μου, ακόμα λίγο, σφίξου!»– την ενθάρρυνε με γλυκόλογα, όπως όταν ήταν μικρή και την έπιαναν οι κρίσεις άσθματος. Στα πόδια του κρεβατιού η τσία Αντιόγα Πιντίου, ντυμένη την αξιοσύνη της, στεκόταν σιωπηλή κι έτοιμη με τα καθαρά πανιά στα χέρια. Και μόνο η παρουσία της τους γέμιζε όλους ανακούφιση και σιγουριά. Η ωραία αρχόντισσα ένωσε τώρα τις ωδίνες να ξανάρχονται αφόρητες. Με σφι-

* Στα σαρδηνιακά, *pipia*: μικρούλα. Χαϊδευτική προσφώνηση για τα μικρά κορίτσια.

ξίματα και κοντανάσες, κάτι, επιτέλους, ξεριζώθηκε για τα καλά από τα σπλάγχνα της.

«Να το πάρει ο Διάβολος!» ούρλιαξε η δόνα Ντούλτσε Κάνταρου και... ο Διάβολος φαίνεται με πήρε και με σήκωσε, γιατί γλίστρησα, ένα μισοπεθαμένο κομμάτι κρέας, ανάμεσα στα ματωμένα πόδια της αριστοκρατικής μητέρας μου!

«Ημαρτον, Μαντόνα μου, τι μαυροτσούκαλο είναι αυτό;» ξεφώνισε η τσία Αντιόγα Πιντίου από την έκπληξή της, καθώς είδε τη σκούρα επιδερμίδα μου στο χρώμα της κανέλας και τη μαύρη τούφα μαλλιά στο κεφάλι μου.

Αμέσως κοίταξε γύρω της ντροπιασμένη και ξερόβηξε, τάχα για να καθαρίσει τον λαιμό της. Όμως, κανένας δεν την πρόσεχε εκείνη τη στιγμή, γιατί το μαλλιάρό κρέας που είχε αποβάλει σαν ξένο σώμα η μήτρα της μητέρας μου – δηλαδή, εγώ αυτοπροσώπως – ήταν μελανιασμένο κι έτοιμο να τα τινάξει. Ο δον Σεμπαστιάνο Μερέα ήθελε να βεβαιωθεί πως αναπνέω και, με την ιατρική του ευσυνειδησία και τον όρκο που είχε δώσει στον Ιπποκράτη, θα έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι του για να με κρατήσει στη ζωή έστω και μια ώρα παραπάνω. Κατόπιν, θα γύριζε να περιποιηθεί την Ντούλτσε Κάνταρου. Η ωραία γυναίκα είχε, επιτέλους, πάψει να ξεφωνίζει, και γεμάτη ανακούφιση τώρα είχε ξαπλώσει πίσω στα μαξιλάρια και παρατηρούσε με μισόκλειστα μάτια τις προσπάθειές του διάσωσης μου.

«Σώστε την κόρη μου, γιατρέ», είπε ξαφνικά σιγανά αλλά δίχως μεγάλη όρεξη, σαν να προσπαθούσε περισσότερο να πείσει τον εαυτό της.

Κόρη καταμελάχρινη και τριχωτή, άσχημη κι ετοιμοθάνα-

τη, ε, αυτό πια κι αν είναι τιμωρία! σκέφτηκε και τα δάκρυα κύλησαν σιωπηλά στο ωχρό πρόσωπό της.

«Τα μαλλιά είναι της κοιλιάς, πιπία μου. Μην ανησυχείς, θα πέσουνε αργότερα και θα καθαρίσει, το ευλογημένο», είπε η γρια-Πεπέντα σιγανά, δίχως μεγάλη σιγουριά, σκύβοντας στο αυτί της απελπισμένης λεχώνας.

Και η ωραία Ντούλτσε Κάνταρου, γεμάτη ενοχή για τις άσχημες σκέψεις της, έσυρε από μέσα της μια καθυστερημένη τρυφερότητα για αυτό το μικρό, μικρούλικο κοριτσάκι, την κακορίζικη αποβολή, το οποίο μάλλον δεν θα ζούσε, γιατί ο δον Σεμπαστιάνο Μερέα δεν ήταν καθόλου αισιόδοξος για την τύχη μου.

Τρεις μέρες αργότερα κι ενώ η μητέρα μου έκανε προσπάθειες για να συνέλθει από την αποβολή που όλοι στο σπίτι ονόμασαν ευγενικά «γέννα», για να μην ταραξουν τη λεπτεπίλεπτη ιδιοσυγκρασία της, ήταν πια περισσότερο από φανερό πως δεν θα την έβγαζα καθαρή και δεν θα κατάφερνα στο τέλος να ζήσω.

«Εξαμηνίτικη! Είναι πολύ μικρή, και τα εσωτερικά της όργανα είναι ασχημάτιστα ακόμα. Αν ζήσει, θα οφείλεται μάλλον σε θαύμα!» είπε ο δον Σεμπαστιάνο Μερέα, που είχε σχεδόν εγκατασταθεί στο σπίτι μας εκείνες τις μέρες, για να φροντίζει τη λεχώνα και την... ετοιμοθάνατη αποβολή της.

Με είχαν τυλιγμένη στα μάλλινα και τα βαμβάκια μέσα σε ένα κεραμίδι το οποίο διατηρούσαν συνέχεια ζεστό. Έπρεπε να με κρατούν στη ζέστη, όπως είχε κάνει για έξι μήνες η μητέρα της μητέρας μου, και προσπαθούσαν ολημερίς να με αναγκάσουν να καταπιώ μερικές σταγόνες γάλα. Εγώ όμως, αντι-

δραστική πριν καλά καλά γεννηθώ, κρατούσα το στόμα μου πεισματικά κλειστό. Όταν ο δον Σεμπασιάνο Μερέα, η επιστήμη δηλαδή, όπως έλεγε δίχως πολλή εκτίμηση η γρια-Πεπέντα, σήκωσε τα χέρια ψηλά και γύρισε απογοητευμένος από την αποτυχία του στο νοσοκομείο Σαν Τζιοβάνι ντι Ντίο, ο Τζουάνι Κάνταρος, αφού βεβαιώθηκε ότι η γυναίκα του θα γινόταν τελικά καλά, αρνήθηκε ακόμα και να κοιτάξει την κόρη του. Τη διέγραψε σαν να ήταν ήδη πεθαμένη. Γύρισε αμέσως στις δουλειές του και τις προετοιμασίες του για το ταξίδι που λογάριαζε να κάνει στο Λονδίνο. Ως ιδιοκτήτης ορυχείων, θα λάμβανε μέρος στη μεγάλη εμπορική έκθεση η οποία θα άνοιγε τις πύλες της στη σπουδαία πρωτεύουσα στις αρχές του επόμενου χρόνου, δηλαδή του 1851.

Τότε οι αδερφοί Καμπέντα, φερετροποιοί στο επάγγελμα, έφεραν το φέρετρο –ειδική παραγγελία, παρακαλώ, όπως ταίριαζε σε αποβολή από αρχοντόσογο–, λευκό από ξύλο τριανταφυλλιάς, σκαλιστό με αγγέλους και χερουβείμ αλλά μικρό σαν ένα κουτί από παπούτσια. Κι ενώ όλοι στο σπίτι μιλούσαν ψιθυριστά και περίμεναν να τα τινάξω, ήρθε η ώρα για κάτι πιο βαθύ και θεμελιακό: τη θρησκεία.

«Τάξ' το, πιπία μου, στον Χριστό και πήγαινέ το στην εκκλησία του Αγίου Αυγουστίνου. Λένε πως τόσα και τόσα θαύματα γίνονται εκεί. Άσ' το ένα βράδυ κάτω από το άγαλμα του Εσταυρωμένου Χριστού. Τι έχεις να χάσεις; Έτσι κι αλλιώς, χαμένο είναι, το κακορίζικο! Μπορεί και να ζήσει, πού ξέρεις;» είπε η γρια-Πεπέντα στην Ντούλτσε, αφού είχε φροντίσει πρώτα να κλείσει καλά όλες τις πόρτες για να μην την ακούσει κανένας.

«Και να ζήσει, τι να την κάνω τέτοια αποβολή της ντροπής;» πρόφερε η ωραία μητέρα μου τα καταδικαστικά λόγια.

«Μη, πιπία μου, μη λες τέτοια λόγια! Είναι μεγάλη αμαρτία! Ο Θεός ακούει και καταγράφει!» φώναξε σκανδαλισμένη η γρια-Πεπέντα.

Και η δόνα Ντούλτσε Κάνταρου, ίσως από πείσμα, ίσως από θυμό, ίσως και από κάτι άλλο βαθύτερο, άγνωστο και στην ίδια εκείνη τη στιγμή, το αποφάσισε.

Με την παρήγορη παρουσία της γρια-Πεπέντας, σκεπασμένες και οι δυο τους με μακριές μαντίλες παρά την αφόρητη ζέστη του Αυγούστου, και με εμένα στην αγκαλιά, ένα ετοιμοθάνατο πακέτο με μάλλινα ρούχα, κατέβηκαν τον κατήφορο του Λάργκο Κάρλο Φελίτσε. Ήταν ο πιο ωραίος δρόμος της πόλης, με τις τράπεζες και τα παλάτια δεξιά κι αριστερά. Άρεσε ιδιαίτερα στη δόνα Ντούλτσε, όμως εκείνη την ώρα ούτε που έδωσε προσοχή στα κτίρια. Βιαστικές, μην τις πάρει χαμπάρι κανένα μάτι και τις αναγνωρίσει, μπήκαν στην παμπάλαια εκκλησία του Αγίου Αυγουστίνου, χτισμένη γύρω στο 1580 σε σχήμα σταυρού, στο σημείο όπου παλιά βρισκόταν το μοναστήρι των Αυγουστίνων. Συνένοχες και οι δυο στο μεταφυσικό, πέρασαν γρήγορα την ξύλινη πόρτα. Τις τύλιξε αμέσως η σιωπή του ιερού χώρου. Ήταν σούρουπο, περασμένη η ώρα, και ο ναός φαινόταν άδειος. Σταυροκοπήθηκαν μουδιασμένες. Η μητέρα μου με έσφιξε ασυναίσθητα στην αγκαλιά της και προχώρησε προς το Ιερό. Στα δεξιά, δέσποζε επιβλητικό το θαυματουργό άγαλμα του Εσταυρωμένου Χριστού. Ήταν γεμάτο λουλούδια και βαρύτιμα κοσμήματα, προσφορές των πιστών που είχαν ζητήσει βοήθεια για τις δυ-

στυχίες τους. Εκείνη τη στιγμή τούς ένιωσε όλους αδέρφια της. Η δόνα Ντούλτσε Κάνταρου, με τη σκιά της γρια-Πεπέ-ντας στα πόδια της, γονάτισε επηρεασμένη από την αρχέγονη σιωπή του ναού. Με άφησε στα πόδια του Εσταυρωμένου Χριστού, στη βάση του αγάλματος, σε ένα μικρό κοίλωμα που έμοιαζε με κούνια. Έμεινε ακίνητη για λίγο και κατόπιν, δίχως να το θέλει, άρχισε να κλαίει. Ολόκληρη η ζωή της πέρασε σαν αστραπή από τα μάτια της. Παρελθόν, παρόν και μέλλον, δεν μπορούσε να ξεχωρίσει, όλα ένα ανακάτεμα. Δεν έκλαιγε για μένα, την ετοιμοθάνατη κακορίζικη κόρη της, την αποβολή της ντροπής, έκλαιγε για τον εαυτό της. Η Ντούλτσε Κάνταρου τρόμαξε από το εσωτερικό της χάος. Όλη της τη ζωή έψαχνε την ουτοπία. Χαρές μισές. Όνειρα ξεφτισμένα. Το ακαθόριστο μπροστά της. Πουθενά νοσηλεία. Ήθελε να σταματήσει τον χρόνο και να ξαναρχίσει τη ζωή της από την αρχή. Όλα από την αρχή, γιατί ένιωθε πως κάπου είχε λαθέψει. Ότι είχε μεπρδέψει τις αξίες της. Πως δεν επέμενε, όσο έπρεπε, για τον άντρα που ήδη αγαπούσε τον καιρό κατά τον οποίο ο πατέρας της την παζάρευε με τον Κάνταρο, και πως από αδυναμία και μόνο είχε πουλήσει την αθωότητά της σε αυτόν που πίστευε ότι οι γυναίκες υπάρχουν μόνο για την ευχαρίστησή του. Και ήταν τέτοιος ο σπαραγμός της, ώστε μέσα στην ησυχία της μισοσκοτεινής εκκλησίας ένιωσε το άγαλμα ζωντανό να πάλλεται από συμπόνια για εκείνη και την «αποβολή της ντροπής», που είχε αποθέσει στα πόδια του. Με πόνο σήκωσε το κεφάλι της. Εκείνη τη στιγμή έπαιρνε όρκο ότι ο Εσταυρωμένος Χριστός μέσα από το σκαλισμένο στο ξύλο μαρτύριό του την κοίταζε με αγάπη. Έμεινε όμως αποσβολω-

μένη, καθώς διέκρινε δάκρυα να κυλούν σαν σταλαγματιές βροχής από τα μάτια του αγάλματος.

«Θαύμα, θαύμα! Χριστέ μου, μεγάλη η χάρη σου!» τραύλιζε δίπλα της διπλωμένη στα δυο η γρια-Πεπέντα.

Η Ντούλτσε Κάνταρου νόμισε πως ονειρευόταν. Άπλωσε το χέρι της για να βεβαιωθεί ότι ήταν ξύπνια κι ένωσε την υγρασία των δακρύων στα δάχτυλά της. Με τρεμάμενα χέρια τα σκούπισε στο πρόσωπό μου.

Της δίνω το όνομα των δακρύων σου, Χριστέ μου! Σώσε την κόρη μου και θα την ονομάσω Λάκρυμα Κρίστη! προσευχήθηκε σιωπηλά βάζοντας επιτόπου την ψυχή της ενέχυρο.

Η γρια-Πεπέντα δίπλα της, πεσμένη στα γόνατα, δόξαζε το μεγαλείο της πίστης.

Όταν βγήκαν από την εκκλησία, είχε πέσει για τα καλά το σκοτάδι.

«Ό,τι θέλει ο Θεός», είπαν και οι δύο εξουθενωμένες από το μεταφυσικό, και βιαστικά, γιατί ήταν ήδη περασμένη η ώρα, γύρισαν στο σπίτι να νανουρίσουν τον πόνο τους. Θα επέστρεφαν το πρωί να με πάρουν. Ζωντανή ή πεθαμένη. Δεν είχε σημασία. Αυτές θα επέστρεφαν.

Εγώ έμεινα ένα ετοιμοθάνατομπογαλάκι από μάλλινα ρούχα μπροστά στα πόδια του Χριστού. Δεν ξέρω για πόση ώρα. Δεν ξέρω αν ζούσα ή αν είχα περάσει στην άλλη διάσταση. Ξαφνικά, δυο χέρια με σήκωσαν με αγάπη και μια ζεστή αγκαλιά, που μύριζε μύρτο, με έκλεισε μέσα της. Αρπάχτηκα με λαχτάρα από τον γυμνό μαστό που μου προσφερόταν. Το στόμα μου γέμισε γάλα και... είπα: «καλημέρα» στη ζωή!

«Με λένε Λάκρυμα Κρίστη Ρούγιου, όμως, παρά το πομπώδες όνομά μου, που θα έπρεπε να εμπνέει σεβασμό, κρυφά όλοι με αποκαλούν Maledetta, δηλαδή κακορίζικη. Γεννήθηκα στη Σαρδηνία, ένα νησί που έχει έναν περίεργο άγριο αέρα και κατοικείται από μια ράτσα ανθρώπων κοντών, δραστήριων και θαρραλέων, των οποίων οι μυστηριώδεις ρίζες είναι ανεξήγητες. Όταν κοιτάζω πίσω στη δική μου αρχή, βλέπω πως ήταν κάθε άλλο παρά συνηθισμένη...»

Μέσα από τις περιπέτειες μιας ασυνήθιστης γυναίκας, Ελληνίδας από τη Magna Grecia (Μεγάλη Ελλάδα) του 1850, θίγονται σπουδαία θέματα, όπως οι πρωταρχικές θεμελιώδεις σχέσεις μας με τους γονείς και τον Θεό, η υποκρισία της κοινωνίας και της Εκκλησίας, ο θυμός, το μίσος και η εκδίκηση, η αγάπη και ο έρωτας, οι πολύ προσωπικές μας σχέσεις και η συγχώρεση ως στάση ζωής και ανάγκη για ειρήνη.

Η ηρωίδα του μυθιστορήματος, ένας ορκισμένος εχθρός του εαυτού της, παντρεμένη με τον επιχειρηματία-οινοπαραγωγό Άγγελου Ρούγιου, έχει περάσει μια εφηβεία τραυματισμένη, μια νιότη σπαταλημένη και μια ωριμότητα πονεμένη. Τώρα, ανίκανη να ονειρευτεί, να νιώσει χαρά και να βρει ικανοποίηση, έρχεται, επιτέλους, αντιμέτωπη με τους δαίμονες που πενήντα χρόνια μεγαλώνει μέσα της, και ξεκινάει ένα οδυνηρό οδοιπορικό προς την αυτογνωσία.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 19601

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η